

Pr. Adrian GABOR

PROFESORUL NICOLAE DOBRESCU (1874-1914)

The Professor Nicolae Dobrescu (1874-1914)

The aim of this article is to present the life and the activity of Nicolae Dobrescu, professor at the Faculty of Theology of Bucharest between 1904 and 1916. He studied at the Central Seminar and at the Faculty of Theology from Bucharest and his Ph.D. thesis was on the organization of the Romanian Orthodox Church. He had access to many documents concerning the religious history of the Romanians during his research studies in Vienna and Budapest.

Due to the value of his studies, Nicolae Dobrescu became the first professor of the history of the Romanian Orthodox Church at the Faculty of Theology from Bucharest. He had a remarkable contribution to the development of this discipline and he was involved in the important debates regarding the organization of the church.

„Un om cult, energetic, de autoritate, având în urma sa greutatea mari, pe care le-a biruit, și o trudă fără samăn, pusă în slujba științei, bucurându-se în timpul din urmă de mare vază în fața oamenilor noștri învățați, care îi admirau contribuțiile, de o reală valoare în domeniul obiectului său, - Nicolae Dobrescu a înălțat din praf Istoria Bisericii Române la Facultatea de Teologie din București” (Dumitru Furtună).

Primul profesor de Istoria Bisericii Române la Facultatea de Teologie din București a fost Nicolae Dobrescu¹. S-a născut în satul lui Popa Șapcă, în

¹ Asupra persoanei și operei distinsului profesor a se vedea: Nicolae IORGA, +Nicolae Dobrescu, în *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale*, 1, 1914, nr. 6 (iunie), p. 124-125; P. G(ârboviceanu), *Profesorul N. Dobrescu*, în *Biserica Ortodoxă Română (BOR)*, XXXVIII, 1914, p. 383-386; Diac. N.M. POPESCU, *Cel ce nu mai este: + Nic. Dobrescu*, în *Revista Ortodoxă*, 2, 1913-1914, nr. 10, p. 287-290; Ic. Șt. Gh. LEU, *Fondul „Nicolae Dobrescu”*, în *BOR*, XLI, nr. II, 1923, nr. 14 (512), p. 1065-1066; Preotul Nicolae M. POPESCU, *Comemorări. Nicolae Dobrescu (1875-1914)*, în *Mitropolia Olteniei (MO)*, VI, 11-12, 1954, p. 627-635; Pr. Prof. N. ȘERBĂNESCU, *In memoriam: Prof. Nicolae Dobrescu (1874-1914)*, în *Studii Teologice (ST)*, XXVI, 1974, nr. 7-8, p. 571-582; T.G. BULAT, *75 de ani de la întemeierea Facultății de Teologie din București*, în *BOR*, LXXV, 11-12, 1957, p. 1155-1156, care publică dosarul din *Statul Personal de la Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor, Direcțiunea a III-a*, dosare înaintate de Decanat la 2 martie 1909, cu mărturiile profesorilor înșiși; *** *Enciclopedia istoriografiei românești*, București, 1978, p. 127; Pr. Prof. I. RĂMUREANU, *Prof. Dr. Nicolae Dobrescu*, în *ST*, XXXIV, 1982, nr. 1-2, p. 42-43; Pr. Prof. N. ȘERBĂNESCU, *Catedra de Istoria Bisericii Românești de la Facultatea de Teologie și Institutul Teologic Universitar din București*, în *ST*, XXXIII, 1981, nr. 7-10, p. 519-523; Diac. Conf. Dr. Petre I. David, *Distinși fii ai Mitropoliei Olteniei profesori în învățământul teologic superior*, în *MO*, XXXVIII, 1986, nr. 4, p. 61-62; Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU, *Dobrescu Nicolae*, în *Dicționarul Teologilor Români*, Editura

Celeiul Romanaților², pe 20 iulie 1874. Tânărul „avântat și cutezător, om de cuvânt”, cum îl caracteriza succesorul său la catedră, preotul profesor academician Nicolae M. Popescu³, va primi în școală numele de Dobrescu după numele de botez al tatălui său (Dobre D. Diaconu).

Formarea sa se datorează cursurilor de la Seminarul Central din București, pe care le urmează între anii 1888 și 1896, după ce primii ani de școală i-a absolvit în satul natal. Urmează apoi cursurile Facultăților de Teologie și Litere din București, timp în care obține și o diplomă de liceu, în anul 1898. Ca student teolog primește premiul Hilel acordat de către Universitate pentru lucrarea *Starea Bisericii Române de la 1850 la 1894*⁴.

Obține la 1 iunie licența în teologie⁵ cu lucrarea *Apologia Octaviu a lui Minuciux Felix*, tradusă în românește și precedată de o schiță biografică și de un studiu critic introductiv. Va absolvi în același an și Facultatea de Litere⁶.

Fire înclinată spre studiu, luptă în vederea obținerii unei burse de stat pentru cercetare în domeniul Istoriei Bisericii Românilor. Câștigă prin concurs o bursă de studii la Viena, unde audiază cursurile vestitului profesor de origine cehă Constantin Jirecek, excelent cunoscător al istoriei bizantine și balcanice. De asemenea, a urmat cursurile de Istorie Bisericească de la Facultatea de Teologie aulică și la cea Protestantă ale Universității vieneze. A consultat sute de documente originale privitoare la trecutul Bisericii noastre, păstrate în arhivele capitalei imperiale.

Va susține examenul de doctorat la Facultatea de Filozofie a Universității din Viena, cu specialitatea principală istoria⁷, examen precedat de prezentarea unei dizertații, în limba germană: *Anfänge der Kirchenorganisation in den rumänischen Fürstentümern*. Pentru redactarea ei

Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 147-148. De asemenea, menționăm Dosarele nr. 113,114,115 din Arhiva Sfântului Sinod, neaccesibile.

² A se vedea Dumitru BUZATU, *Despre Celeiul Romanaților*, în *MO*, XIV, 1962, nr. 7-9, p. 473-479.

³ Preotul Nicolae M. POPESCU, *art.cit.*, p. 627. Vezi și preluarea acestei caracterizări de către Pr. Prof. N. ȘERBĂNESCU, *In memoriam...*, p. 572.

⁴ Lucrare va fi publicată în anul 1905 cu titlul: *Istoria Bisericii din România (1850-1894)*, 206 p.

⁵ Cu Diploma nr. 2746 din 11 iulie 1902.

⁶ Cu Certificatul nr. 226 emis de Decanat la 24 octombrie 1902.

⁷ Așa cum mărturisește în memoriul adresat Ministerului Instrucțiunii Publice, profesorul Jirecek îl va examina și din *Istoria Bisericească* a popoarelor ortodoxe: români, sârbi, bulgari, greci, ruși, etc. la N. ȘERBĂNESCU, *In memoriam...*, p. 575. Diploma a fost eliberată cu data de 3 aprilie 1905, echivalată la Facultatea de Litere din București cu doctoratul în Istorie. Teza, în mod sigur, i-a impresionat pe membrii comunității academice din acea Facultate, cum vom vedea din sprijinul ce i-l vor acorda mai târziu, vezi T.G. Bulat, *art.cit.*, p.1156.

a utilizat documentele originale ale Patriarhiei Ecumenice privitoare la începuturile organizării vieții bisericești a românilor aflate în biblioteca Curții de la Viena.

Tot la Viena, va studia și copia alte documente privitoare la istoria românilor, documente care nu fuseseră identificate de către Hurmuzache și pe care le va publica ulterior⁸. Din metropola habsburgică, tânărul savant pleacă la Cernăuți, pentru a audia cursurile de Istoria Bisericii Universale și de Istorie a Bisericii Bucovinene, din cadrul vestitei Facultăți de Teologie. În urma cercetărilor din bibliotecile bucovinene, el va reface dizertația de doctorat, prin prelungirea investigației până în secolul al X-lea și includerea unor probleme legate de întemeierea primelor mănăstiri la noi.

Anul 1903 îl găsește pe Dobrescu la Budapesta. Aici el strânge documente privitoare la istoria bisericii din Ardeal, publicând unele din ele în revista *Luceafărul*. Rezultatul cercetărilor prin arhivele celor două capitale ale monarhiei dualiste este respectabil: mai mult de 1000 de documente inedite identificate și copiate. Ele sunt valorificate în două lucrări de referință ale tânărului Nicolae Dobrescu: *Întemeierea mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din țară*, a cărei prefață o semnează la Viena, la 12 aprilie 1905⁹, și *Fragmente privitoare la Istoria Bisericii Române*¹⁰.

În luna septembrie, în revista *Biserica Ortodoxă Română*, prof. P. Gârboviceanu îi recenzează la modul laudativ două lucrări și menționează faptul că este așteptat să se întoarcă în țară pentru noua catedră de Istoria Bisericii Române. Numai că nu a fost să fie prea ușor.

Catedra a început a fi solicitată de câțiva dornici de a obține un titlu universitar, sprijiniți din motive diverse de unii care nu doreau binele învățământului și științei. Preotul prof. academician Nicolae M. Popescu, urmașul la catedră al lui Dobrescu, îi caracteriza astfel: „inși fără pregătire și fără mintea judicioasă, trebuitoare unui profesor universitar și unui cercetător istoric”¹¹.

Ștefan Dinulescu, „un candidat perpetuu și nefericit” licențiat în litere și filozofie, și G. M. Ionescu, licențiat în teologie, ceruseră a preda cursul în

⁸ *Istoria Bisericii Române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriece (1716-1739), cu 220 acte și fragmente inedite culese din arhivele din Viena*, Editura Academiei Române, București 1906, 385 p. și *Documente și registre privitoare la Constantin Brâncoveanu, împreună cu o introducere*, având coautor pe C. Giurescu, București 1907, 434 p.

⁹ Lucrarea va apare în revista *BOR*, an. XXIX (1905-1906), nr. 2, p. 175-188, nr. 3, p. 270-278, nr. 4, p. 423-434, nr. 5, p. 531-546, nr. 6, p. 597-606, nr. 7, p. 756-796, nr. 8, p. 939-944, nr. 9, p. 985-1000, nr. 10, p. 1110-1125, nr. 11, p. 1210-1221 și apoi la *Tipografia Cărților Bisericești*, București 1906, 128 p.

¹⁰ La Institutul Tipografic Luceafărul, Budapesta 1905, 84 p., cu o prefață semnată la Budapesta la data de 11 iulie același an.

¹¹ Preotul Nicolae M. Popescu, *art.cit.*, p. 629.

mod gratuit. Decanatul le răspunse că: „în curând, catedra se va ocupa de un titular”. În Monitorul Oficial nr. 26 din 28 februarie 1906 „s-a publicat vacantă catedra de Istoria Bisericii Române” și s-a instituit un concurs pentru ocuparea ei¹².

La acesta s-au înscris patru candidați: George M. Ionescu, Nicolae Dobrescu¹³, Ștefan Dinulescu și Dumitru Stănescu, licențiat în teologie, profesor de religie cu titlu definitiv la Liceul Matei Basarab din capitală și defensor eclesiastic pe lângă Casa Bisericii.

Primind cererile celor înscriși, Ministerul le înainteză Sfântului Sinod la data de 2 mai 1906 cu rugămintea de a fi analizate în conformitate cu prevederile Legii asupra Învățământului și a Regulamentului pentru numirea docenților, agregăților și profesorilor universitari¹⁴. Comisia de petițiuni, formată din episcopul Gherasim al Romanului și arhieriei Sofronie Craioveanu și Nifon Ploieșteanu, a recomandat prin raportul din 7 mai 1906 pentru ocuparea postului pe D. Stănescu..

Nu de aceeași părere a fost Senatul Universității, care, unit cu colegiul Consiliului Profesorat al Facultății de Teologie, a numit o comisie la 6 mai, alcătuită din Decanul Facultății, dr. Constantin Chiricescu, și din profesorii: Dragomir Demetrescu și Dimitrie Boroianu. Aceasta urma să cerceteze titlurile și lucrările candidaților. Sinodul a votat în unanimitate recomandarea Comisiei și a comunicat Ministerului cele hotărâte printr-o adresă¹⁵.

Comisia a constatat că doi candidați „n-au titlurile cerute de Lege”: George M. Ionescu și Dumitru Stănescu – curios, cel numit de Sinod - și nu pot fi luați în calcul. Ceilalți doi îndeplineau condițiile, chiar dacă Nicolae Dobrescu, numai cu rezervă interpretativă¹⁶.

¹² Vezi Arhivele Statului din București,, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dosar nr. 1452, f. 9; Monitorul Oficial, nr. 263 din 28 februarie/13 martie 1906, p. 9349-9350 la Niculae Șerbănescu, *Catedra...*, p. 518.

¹³ Acesta depune o cerere de înscriere însoțită de un memoriu la Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor. În cerere specifică : „Pe baza studiilor, titlurilor și lucrărilor menționate și anexate la alăturatul memoriu (în dublu exemplar), subsemnatul fost bursier al Mnisterului Instrucțiunii Publice pentru a se specializa în studiul Istorie Bisericii Române, vin prin aceasta cu cel mai profund respect a Vă ruga să binevoiți a dispoza ca să fii înscris printre cei care candidează ca catedra de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de Teologie din București. Primiți, Vă rog, Domnule Ministru, asigurarea prea osebitei mele considerațiuni. Dr. Nicoale Dobrescu. Str. Cazărmii 35, București” la N. Șerbănescu, *In memoriam...*, p. 574.

¹⁴ Cererile de înscriere la concurs și memoriile candidaților sunt în Dosarul nr. 114 din Arhiva Sfântului Sinod, după cum afirmă preotul prof. Dr. Niculae Șerbănescu, *Catedra...*, p. 518 și nota 29.

¹⁵ Adresa nr. 100 din 18 mai 1906, la care ministerul nu dă curs imediat în idem, *In memoriam...*, p. 575.

¹⁶ A se vedea toate comentariile în *Ibidem*, p. 519-522.

Același Nicolae M. Popescu considera că : „mulțumită mai ales profesorilor de istorie de la Facultatea de Litere, care cunoșteau nepregătirea celor insistenți și care urmăreau numai binele învățământului universitar și al științei”¹⁷, bunul nume al facultății fusese salvat. Părintele Nicolae Șerbănescu consideră că acest fapt s-ar fi datorat intervenției lui Nicolae Iorga și a profesorilor de la Facultatea de Litere, care-l cunoșteau bine pe Nicolae Dobrescu¹⁸.

Ministrul N. Vlădescu, ca urmare a drepturilor conferite de lege, a încredințat suplinirea pentru anul universitar 1906-1907 lui Nicolae Dobrescu¹⁹, și, pe temeiul hotărârilor Senatului și al Colegiului Profesorilor Facultății de Teologie, s-a convins de justetea alegerii, numindu-l agregat definitiv. Astfel, la 11 mai, Ministerul va răspunde adresei Sinodului din 18 mai 1906 și-i va aduce la cunoștință numirea făcută precum și Decretul regal de numire definitivă dat la 9 mai²⁰. Pus în fața unei situații împlinite, firești și folositoare învățământului teologic, Sinodul Bisericii ortodoxe ia act, în ședința din 14 mai, de numirea definitivă a lui Nicolae Dobrescu.

După patru ani de activitate la catedră, în calitate de agregat, la 1 iulie 1911 devine profesor definitiv²¹.

Activitatea la Facultatea de Teologie

La 3 octombrie 1907, Nicolae Dobrescu își deschide cursul cu o interesantă prelegere asupra modului cum înțelege să trateze istoria : „Metoda va fi cea genetică, adică va urmări cercetarea și expunerea

¹⁷ Preotul Nicolae M. Popescu, *art.cit.*, p. 629.

¹⁸ N. Șerbănescu, *Catedra...*, p. 520.

¹⁹ Prin Ordinul ministerial nr. 61474 din 25 octombrie 1906 la T.G. Bulat, *art.cit.*, p. 1156. Vezi și Arhivele Statului București, Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor, Dosar nr. 1452/1906 (Numiri de profesori la Facultatea de Teologie).

²⁰ Se comunicau următoarele: „... Având în vedere că acest aviz nu este valabil, deoarece nu este bazat pe cercetarea amănunțită și motivată a tuturor lucrărilor prezentate de toți candidații ; având în vedere, pe de altă parte, avizul Senatului Universității din București unit cu Colegiul Facultății de Teologie, prin care este recomandat dl. Nicolae Dobrescu spre a fi numit agregat definitiv la numita catedră, pe temeiul lucrărilor sale, conform art. 69, lit. d din Legea Învățământului secundar și superior; Considerând apoi că art. 71 din Legea citată ne dă dreptul de a face noi numirea la o catedră universitară în cazul când recomandările nu se fac în regulă și în termenele legale. Pe toate aceste motive avem onoarea a Vă face cunoscut că am recomandat Majestății Sale Regelui pe dl. Nicolae Dobrescu spre a fi numit agregat definitiv la catedra de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de Teologie din București și Majestatea Sa a binevoit a aproba această numire definitivă cu Înaltul Decret nr. 2260 din 9 mai 1907”. Ordinul ministerial purta numărul 24.998 din 1907, vezi T.G. Bulat, *art.cit.*, p. 1156.

²¹ Cu Decretul nr. 2361 din 5 iulie 1911, în *Ibidem*, p. 1156.

sistematică a dezvoltării ce a luat Biserica creștină în viața poporului român în tot timpul și în tot locul. Pentru înfăptuirea acestei concepții istorice urmează ca cercetarea istorică să fie sprijinită pe izvoare ; aceste izvoare trebuie privite cu ochii criticii care înlătură erorile și restabilește adevărul istoric ; faptele istoriei, sprijinite pe izvoare adevărate, trebuie explicate după înlănțuirea lor cauzală și expuse sistematic formând un tot unitar²². În acest spirit va încerca să-și formeze toți discipolii în relativ scurtul său apostolat.

Pentru a face accesibile documentele și rezultatele cercetărilor, Nicolae Dobrescu editează, împreună cu alți trei profesori de teologie, începând cu data de 1 octombrie 1912, *Revista Ortodoxă*, cu apariție din două în două luni, și „care era să fie catedra de unde putem vorbi cu toată lumea asupra chestiunilor religioase”²³.

În plus, fostul student al Universității din Viena a imprimat seminarului de Istoria Bisericii Române mai multă viață și a pus început bun bibliotecii acestuia. De asemenea, a întocmit o serie de manuale pentru Seminarii, după ce a semnalat slăbiciunile celor existente. Astfel, întocmește un manual de *Istoria Bisericii Române* pentru clasa a VI-a secundară în 1912, mai dezvoltat pentru clasa a VII de seminar în anul 1913. Înainte de a muri dă o formă definitivă manualului de *Istoria Bisericească Universală de la 1054 până astăzi*, pentru seminarii. Aceste manuale au fost considerate cele mai bune în domeniu, atât de către Nicolae M. Popescu cât și de Niculae Șerbănescu, iluștri urmași la catedră. Amândoi au constatat cu tristețe că aceste manuale au fost tipărite de mai multe ori până în anul 1937, sub numele „unui nespecialist”, numai rareori făcându-se referire și la adevăratul lor autor²⁴.

Dincolo de activitatea la catedră, profesorul participă la diverse conferințe de popularizare a istoriei bisericești, fie la cursurile de vară ale Universității populare de la Vălenii de Munte, fie la alte societăți culturale.

Mai mult, se implică prin scris în criticarea modalitățile prevăzute de lege pentru alegerea mitropoliților și episcopilor, iar studiile sale canonic-istorice ajută la elaborarea Legii Consistoriului bisericesc superior din anul 1909²⁵.

²² Vezi N. Dobrescu, *Lecția de deschidere a cursului de Istoria Bisericii Române, ținută în ziua de 3 noiembrie 1907*, București, 1908. Textul preluat și de Pr. Prof. dr. N. Șerbănescu, *Catedra...*, p. 521, și de Preotul Niculae M. Popescu, *art. cit.*, p. 629.

²³ La N. Șerbănescu, *In memoriam...*, p. 578. În paginile acestei reviste și-a publicat o serie de articole și și-a transmis o serie de gânduri spre binele Bisericii.

²⁴ Este vorba despre Irineu Mihălcescu, *Ibidem*, p. 578. Vezi și consemnarea lui P. G(ârboviceanu), *art. cit.*, p. 384.

²⁵ Preotul Niculae M. Popescu, *art. cit.*, p. 630 și la N. Șerbănescu, *In memoriam...*, p. 578. Vezi *Defectuozitatea alegerii mitropoliților și episcopilor la noi. Studiu istorico-critic*, București, 1909, 31 p. (publicat întâi în ziarul *Viitorul*). Aici critică dispoziția Legii Sinodale

Nicolae Dobrescu a fost un apărător al dreptății, chiar dacă uneori rămânea singurul. Profesorul Nicolae M. Popescu, consemna în medalionul său din anul 1954 închinat înaintașului său, următoarea întâmplare care l-a avut promotor pe Nicolae Dobrescu : „ S-a vorbit mult de primirea unui băiat de țaran la unul din seminarii, unde N. Dobrescu era în comisie. Băiatul, bun și vioi, era pe cale să fie înlăturat ca să se facă loc unuia mai slab dar cu proptele multe și tari. N. Dobrescu nu cedează insistențelor, ba chiar amenință, cu denunțarea cazului. Stăruința lui biruie...Băiatul a ajuns om de carte și de caracter. Într-o comisie de trei pentru o bursă în străinătate doi membri susțin candidați fără merite dar sprijiniți din afară, numai Dobrescu susține un candidat fără alt sprijin decât meritele sale intelectuale și morale. De data aceasta, cu toată stăruința sa, Dobrescu nu biruie decât în parte dar urmarea este că numai candidatul lui a ajuns om de temeinică cercetare istorică”²⁶.

Calitatea studiilor sale, la care se adaugă aprecierile studenților, preoților și diferitelor instituții de cultură²⁷, vor face să fie ales membru corespondent al Academiei Române, la data de 11 mai 1913, la propunerea secției istorice. De asemenea, trebuie de remarcat faptul că Nicolae Dobrescu nu a făcut parte din cler, mirenia lăsându-i mai multă libertate în mișcări și în cuvânt.

La scurt timp cancerul îi va întrerupe activitatea de la catedră și, la numai 39 de ani, în ziua de 11 iulie 1914, trece la Domnul²⁸. L-au regretat mulți, studenți și preoți, dar mai ales oamenii de știință. Nicolae Iorga, profund mișcat de dispariția lui timpurie, scria: „știința românească pierde pe unul dintre reprezentanții săi cei mai de seamă din generația tânără”²⁹.

din anul 1872, care legiuiește ca mitropoliții să fie aleși numai dintre episcopii eparhioți, adică dintre 6 persoane iar episcopii numai dintre arhierii titulari, adică dintre opt personae și cere lărgirea acestui cerc prea îngust. Celălalt material: *În chestia modificării Legii Sinodului. Lămuriri canonico-istorice asupra Sinodului și asupra organizației bisericești din Biserica Ortodoxă*, București, 1909, 47 p. (articole retipărite cu unele modificări din ziarul *Viitorul*, București, 1909), pune problema menținerii a unui Sinod format numai din episcopi canonici. Propune desființarea arhierilor titulari. De asemenea, cere crearea unui organism bisericesc unde să fie reprezentați și clericii de la orașe și sate.

²⁶ Preotul Nicolae M. Popescu, *art.cit.*, p. 630.

²⁷ A fost și membru al Ligii Culturale.

²⁸ A fost înmormântat la Cimitirul Bellu, figura 83, mormântul 97.

²⁹ Nicolae IORGA, *art.cit.*, p. 124-125. Aprecieri și regrete au venit în scris și din partea altor colaboratori sau foști studenți. D. Furtună scria în paginile ziarului Neamul Românesc: „Un om cult, energetic, de autoritate, având în urma sa greutatea mari, pe care le-a biruit, și o trudă fără samăn, pusă în slujba științei, bucurându-se în timpul din urmă de mare vază în fața oamenilor noștri învățați, care îi admirau contribuțiile, de o reală valoare în domeniul obiectului său, - Nicolae Dobrescu a înălțat din praf Istoria Bisericii Române la Facultatea de Teologie din București... următor real al școlii d-lui Iorga în istorie, care era pomul de către

Biblioteca sa va fi donată seminarului de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de Teologie³⁰ și s-a încercat, fără a se reuși, realizarea unui bust la mormântul său sau în cancelaria Universității. În cele din urmă s-a creat un fond „Nicolae Dobrescu”, din care s-au premiat cele mai bune lucrări de seminar sau de licență din domeniul Istoriei Bisericii Române³¹.

*Opera*³²

Deși a avut o activitate relativ scurtă, totuși profesorul Nicolae Dobrescu a reușit să publice destul de mult pentru acea vreme. Lucrările sale sunt originale, bazându-se pe documente, pe care singur le-a descoperit.

Cărți și tratate:

M. Minucius Felix, Apologia Octaviu, Teză de licență: traducere în românește, precedată de o schiță biografică și studiu introductiv, București 1907, 78 p.

Studii de Istoria Bisericii Române contemporane: I. Istoria Bisericii din România (1850-1895), București 1905, 206 p. Lucrarea a fost dedicată lui Nicolae Iorga, ilustrul său profesor și premiată în 1902 cu premiul Hilel. Recenzată de P. Gârboviceanu în *BOR*, 29, 1905-1906, p. 615-616.

Fragmente privitoare la Istoria Bisericii Române, Institutul Tipografic Luceafărul, Budapesta 1905, p. 84. Recenzată de P. Gârboviceanu în *BOR*, 29, 1905-1906, p. 614-615.

Întemeierea mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din Țară, Tipografia Cărților Bisericești, București 1906, 128 p. și a fost dedicată profesorului său Dimitrie Onciul. Publicată mai întâi în *BOR*, XXIX (1905-1906), nr. 2, p. 175-188, nr. 3, p. 270-278, nr. 4, p. 423-434, nr. 5, p. 531-546, nr. 6, p. 597-606, nr. 7, p. 756-796, nr. 8, p. 939-944, nr. 9, p. 985-1000, nr. 10, p. 1110-1125, nr. 11, p. 1210-1221.

dânsul cu pietate ” la D. FURTUNĂ, *Prof. Nicolae Dobrescu*, în *Neamul Românesc*, IX, nr. 28. Vezi și P. Gârboviceanu), *art. cit.*, p. 383-386.

³⁰ Mai târziu, la 2 octombrie 1929, Consiliul Profesorial aprobă suma de 50.000 lei ce se va da văduvei profesorului N. Dobrescu pentru bibliotecă ; T.G. BULAT, *art. cit.*, p. 1187.

³¹ A se vedea: Ic. Șt. Gh. LEU, *art. cit.*, p. 1065-1066; Pr. Prof. N. ȘERBĂNESCU, *In memoriam...*, p. 579.

³² Am utilizat listele bibliografie publicate de: Preotul Nicolae M. POPESCU, *art. cit.*, p. 632-635 ; Pr. Prof. N. ȘERBĂNESCU, *In memoriam...*, p. 580-582; Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU, *Dobrescu Nicolae*, în *op. cit.*, p. 147-148.

Istoria Bisericii Române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriece (1716-1739), cu 220 acte și fragmente inedite culese din arhivele din Viena, Editura Academiei Române, București 1906, p. 385.

Documente și registre privitoare la Constantin Brâncoveanu, împreună cu o introducere, având coautor pe C. Giurescu, București 1907, 434 p.

Lecția de deschidere a cursului de Istoria Bisericii Române, ținută în ziua de 3 noiembrie 1907, București, 1907, 19 p. (apărută inițial în revista *Convorbiri Literare*, 41, 1907, p. 1121-1138).

Mitropolitul Andrei Șaguna, București, 1909, 19 p. (extras din revista *Convorbiri Literare*, 42, 1908, p- 554-570).

O privire istorică asupra Calendarului bisericesc, Vălenii de Munte, 1908, 16p. (extras cu corecturi din *Calendarul Ligei* pe 1908, unde se strecuraseră greșeli).

Rolul Bisericii în trecutul românesc, București, 1909, 21p. (publicat întâi în revista *Convorbiri Literare*, 43, 1909, p. 630-648).

Defectuoșitatea alegerii mitropoliților și episcopilor la noi. Studiu istorico-critic, București, 1909, 31p. (publicat întâi în ziarul *Viitorul*).

În chestia modificării Legii Sinodului. Lămuriri canonico-istorice asupra Sinodului și asupra organizațiunii bisericești din Biserica Ortodoxă, București, 1909, 48p. (articole retipărite cu unele modificări din ziarul *Viitorul*, București, 1909).

Viața și faptele lui Antim Ivireanul, mitropolitul Ungrovlahiei, Biblioteca Societății "Steaua", nr. 20, București 1910, 120 p.

Din Istoria Bisericii Ortodoxe Române secolul al XV-lea, Studiu istoric, București 1910, 178 p. (extras din *BOR*, 33, 1909 și 34 1910-1911).

Cântece voinicești și ostășești, Biblioteca Societății "Steaua", București 1911.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române pentru clasa a VI-a secundară, București, 1912, 144 p.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române pentru clasa a VII-a de seminar, Vălenii de Munte, 1913, 267 p.

Istoria Bisericească II. De la 1054 până astăzi, Editura Casa Școalelor, București, 1914, 416 p.

Articole și studii în diverse periodice:

Un document referitor la Biserica din Oltenia în timpul dominației austriece, text german cu traducere română, în *BOR*, XXVII (1903-1904), nr. 7, p. 749-754.

- Un arhieru grec la românii din Ardeal*, în *BOR*, XXVII (1903-1904), nr. 8, p. 887-900.
- Un episcopat românesc în secolele XI și XIII*, în *Convorbiri literare*, XXXIX (1905), nr. 5, p. 575-576.
- Un memoriu al mitropolitului Atanasie*, în *Convorbiri literare*, XL (1906), nr. 6, p. 620-624, publicat și în extras, București 1906, 7 p.
- Contribuțiuni la istoria Bisericii române*, în *Convorbiri literare*, XL (1906), nr. 9, p. 976-986, nr. 10, p. 1042-1057, an. XLI (1907), nr. 4, p. 408-415, publicat și în extras, București 1907, 42 p.
- Episcopul Melchisedec*, în *Convorbiri literare*, XLI (1907), nr. 10, p. 978-987.
- Istoria Bisericii Române*, în *Convorbiri literare*, XLI (1907), nr. 12, p. 1221-1238. Reproduce lecția de deschidere din 3 noembrie 1907, publicat și în extras, București 1908, 20 p.
- Mitropolitul Andrei Șaguna*, în *Convorbiri literare*, XLII (1908), nr. 12, p. 554-570.
- Mitropolitul Anania*, în *Păstorul Ortodox*, an. VIII (1908-1909), p. 400-415. Articolul este semnat anonim, dar e atribuit lui N. Dobrescu.
- O privire istorică asupra Calendarului bisericesc*, în *Calendarul Ligei Culturale* pe anul 1908 și în broșură, Vălenii de Munte 1908, 16p.
- Răspuns la memoriul episcopului Gherasim al Romanului*, având coautor pe I. Mihălcescu și semnat « *Un laic iubitor de cele sfinte* », București 1909, p.41.
- Rolul Bisericii în trecutul românesc*, în *Convorbiri literare*, XLIII (1909), nr. 6, p. 630-648, publicat și în extras, București 1909, 21 p.
- Defectuoșitatea alegerii episcopilor și mitropoliților la noi. Studiu istoric-critic*, ziarul *Viitorul*, 1909, articole publicate și în broșură, București 1909, 48 p.
- În chestia modificării legii Sinodului. Lămuriri canonic-istorice asupra sinodului și asupra organizațiunii bisericești din Biserica Ortodoxă*, ziarul *Viitorul*, 1909, articole publicate și în broșură, București 1909, 48 p.
- O influență a organizării bisericești a lui Șaguna*, în *Revista Ortodoxă*, an. III (1909), nr. 9-10, p. 422-425.
- O propagandă religioasă*, în *Revista Ortodoxă*, an. III (1909), nr. 11-12, p. 485-488.
- Reprezentanții a două curente în Biserica din Țara Românească la începutul secolului al XVI: patriarhul Nifon, mitropolitul Maxim, mitropolitul Macarie*, în *Convorbiri literare*, XLIV (1910), nr. 2, vol. I, p. 348-364.
- Din Istoria Bisericii Române. Secolul al XV-lea*, în *BOR*, XXXIII (1909-1910), nr. 8, p. 938-942; nr. 9, p. 1033-1050; nr. 10, p. 1130-1140; nr. 11, p. 1281-1291; nr. 12, p. 1355-1396 și anul XXVIII (1910-1911), nr. 1, p. 37-47;

nr. 2, p. 144-156; nr. 5, p. 540-574; nr. 6, p. 674-688; nr. 7, p. 796-806; nr. 8, p. 931-942; nr. 9, p. 939-953.

Bibliografie, BOR, XXXIII (1909-1910), nr. 10, p. 1190-1193.

Biserica din Basarabia de la 1812 până la 1912, în Convorbiri literare, XLVI (1912), nr. 5, p. 500-505.

Despre Biserica din Basarabia, în Revista Ortodoxă, I, nr. 1-2, 1912-1913, p. 32-36.

Despre Biserica Bucovinei (Pretențiile Rutenilor), în Revista Ortodoxă, I, nr. 3-4, 1912-1913, p. 123-127.

Episcopia greco-maghiară, în Revista Ortodoxă, an. I (1912-1913), nr. 5-6, p. 170-177.

Episcopie nouă în Dobrogea sau transformarea unei episcopii existente?, în Revista Ortodoxă, an. II (1913-1914), nr. 1, p. 6-9.

Posturi de conferențieri la Facultatea de Teologie, în Revista Ortodoxă, an. II (1913-1914), nr. 1, p. 18-21.

Biblia în românește. Cum ar trebui editată azi, în Revista Ortodoxă, an. II (1913-1914), nr. 2, p. 38-41.

Chestia bisericească în Bucovina în timpul din urmă, în Revista Ortodoxă, an. II (1913-1914), nr. 3, p. 76-82.

Organizarea Bisericii bulgărești, BOR, XXXVIII (1914-1915), nr. 5, p. 468-483. Publicat postum.

Manuale și cursuri:

Istoria Bisericii Ortodoxe Române, sec. XIV-XIX, curs litografiat, București, 1911-1912.

Istoria Bisericii Române pentru clasa a-VI-a secundară, București 1912, 144 p., ediția a-II-a 1921, revăzută de I. Mihălcescu, cu alte două ediții în 1923 și 1926.

Istoria Bisericii Române, întocmită pentru clasa a-VII-a de seminar, editată de Casa Școalelor, Vălenii de Munte 1912, 267 p., ediția a-II-a 1923.

Istoria bisericească II. De la 1054 până astăzi, întocmită conform programei în vigoare pentru clasa a-VII-a de seminar, editată de Casa Școalelor, București 1914, 416 p.

Istoria Bisericii Române, revăzută și adaptată programei pentru clasa a-IV-a normală de I. Mihălcescu, București 1926, p. 82.

Curs de Istoria Bisericii Române. Prelegeri litografiate de Marin C. Popescu, București 1911-1912 și 1913-1914.

Introducerea creștinismului la români, lecții ținute la Vălenii de Munte, publicată în broșura Cursurile de vară din Vălenii de Munte, an II (1909), p. 93-125, Editura Neamul Românesc.

Timpul și împrejurările creștinării noastre, conferință ținută la 12 dec. 1912, publicată în vol. *Pentru mințile și inimile ostașilor noștri*. Conferințe ținute elevilor școlilor militare de infanterie, Editura Revistei Infanteriei 1912, p. 25-42.

Cronică bisericească:

Cronică bisericească externă, în *BOR*, XXXIII (1909-1910), nr. 8, p. 943-946; nr. 9, p. 1071-1072; nr. 10, p. 1179-1182; nr. 12, p. 1416-1428.

Cronică bisericească externă, *BOR*, XXXIV (1910-1911), nr. 1, p. 111-115; nr. 4, p. 472-474; nr. 5, p. 597-599; nr. 6, p. 708-710.

Apropiere între Patriarhie și Exarhatul bulgar în *Păstorul Ortodox*, Pitești, an X, 1911, p. 177-182.

Noua lege sinodală a Bisericii sârbești din Carlovitz, în *Revista Ortodoxă*, an. I (1912-1913), nr. 5-6, p. 196-199.

Noua lege a clerului de mir din Muntenegru, în *Revista Ortodoxă*, an. I (1912-1913), nr. 5-6, p. 199-200.

Concurs la ocuparea parohiilor pentru Serbia, în *Revista Ortodoxă*, an. I (1912-1913), nr. 5-6, p. 200-201.

Propaganda ortodoxă în Japonia: Nicolae Japonski, în *Revista Ortodoxă*, an. I (1912-1913), nr. 5-6, p. 201.

Grecia: propunerea de a supune Biserica din Grecia Patriarhiei de Constantinopol, în *Revista Ortodoxă*, an. II (1913-1914), nr. 2, p. 56-57.

Întinderea jurisdicției Patriarhiei de Alexandria, în *Revista Ortodoxă*, an. II (1913-1914), nr. 2, p. 57.

Între grecii și arabii din Patriarhia Ierusalimului, în *Revista Ortodoxă*, an. II (1913-1914), nr. 2, p. 57.

Apropiere între Patriarhie și Exarhatul bulgar, în *Revista Ortodoxă*, an. X (1911), p. 177-182.

Recenzii:

Netzhammer Raymund – Axiopolis. Ein Besuchs, in einer Martyrerstad, în *Convorbiri literare*, an. XLII (1908), nr. 6, p. 614-615.

Netzhammer Raymund – Der Bau der rumänisch-unierten Kirche in Bukarest 1910, în *BOR*, an. XXXIII (1909-1910), nr. 10, p. 1190-1193.